

ПРОБЛЕМА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КООРДИНАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У КОНТЕКСТІ ЇХ КОНКУРЕНЦІЇ

Віталій Олексійович БАГАНЕЦЬ,

*доцент кафедри управління безпекою,
антикорупційної та правоохоронної діяльності
навчально-наукового Інституту права
ім. князя Володимира Великого МАУП*

Проблема адміністративно-правового забезпечення координації діяльності суб'єктів протидії корупції полягає у занадто широкому колі суб'єктів протидії корупції, що обумовлює виникнення конкуренції між ними. Погодимось із В.А. Дем'янчуком у тому, що після створення для протидії корупційним злочинам в Україні Національного агентства з питань запобігання корупції, Агентства з розшуку та менеджменту активів, Національного антикорупційного бюро України, Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, Вищого антикорупційного суду України тощо, такі органи як Служба безпеки України чи Міністерство внутрішніх справ України не повинні мати повноваження у сфері протидії корупції [1, с. 98]. Якщо на сьогодні Національна поліція України була позбавлена повноважень у сфері боротьби із корупцією, то у відповідності до статті 2 Закону України «Про Службу безпеки України» від 25.03.1992 № 2229-ХІІ [2], до завдань Служби безпеки України входить попередження, виявлення, припинення та розкриття корупційних правопорушень. Стаття 10 цього нормативно-правового передбачає, що одним із функціональних підрозділів Центрального управління Служби безпеки України є підрозділ по боротьбі з корупцією і організованою злочинною діяльністю. Тобто, в структурі Служби безпеки України до цих пір діють підрозділи по боротьбі з корупцією, які по суті дублюють повноваження спеціалізованих органів, створених для протидії корупційним злочинам. При цьому, Служба безпеки України, на відміну від таких органів, протягом багатьох років не демонструвала ефективність у цій сфері, на практиці неодноразово втручалась в діяльність спеціалізованих органів та є підпорядкованою Президенту України, а отже не є незалежною інституцією.

Відзначимо, що дискусії про необхідність ліквідації цього підрозділу ведуться вже один рік. Зокрема, 9 вересня 2019 року у Верховній Раді України було зареєстровано проект Закону про внесення змін до законодавчих актів щодо початку реформування системи спеціальних органів України №2090 [3], яким у тому числі передбачалась і ліквідація підрозділу по боротьбі з корупцією та організованою злочинною діяльністю, втім даний проект у вересні 2020 року було знято з розгляду. Втім, не зважаючи на це, актуальність ліквідації підрозділу по боротьбі з корупцією і організованою злочинною діяльністю Служби безпеки України не зменшилась.

Для вирішення цієї проблеми, окрім, власне, організаційних заходів, важливо внести зміни до чинного законодавства. У першу чергу, таких змін потребує Закон України «Про Службу безпеки України» від 25.03.1992 № 2229-ХІІ [2], тому ми пропонуємо наступні зміни:

- необхідно внести зміни до частини 1 статті 2 цього нормативно-правового акту, та виключити із його змісту фразу «корупції та організованої злочинної діяльності у сфері управління і економіки». У такому разі зміст цієї норми буде наступним:

«[...] До завдань Служби безпеки України також входить попередження, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень проти миру і безпеки людства, тероризму та інших протиправних дій, які безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України»;

- необхідно внести зміни до частини 1 статті 10 цього нормативно-правового акту, та виключити із його змісту фразу «боротьби з корупцією і організованою злочинною діяльністю», та сформулювати її зміст у наступному вигляді:

«Центральне управління Служби безпеки України відповідає за стан державної безпеки, координує і контролює діяльність інших органів Служби безпеки України. До його складу входять апарат Голови Служби безпеки України та функціональні підрозділи: контррозвідки, військової контррозвідки, контррозвідувального захисту інтересів держави у сфері інформаційної безпеки, захисту національної державності, інформаційно-аналітичний, оперативно-технічний, оперативного документування, слідчий, зв'язку, по роботі з особовим складом, адміністративно-господарський, фінансовий, військово-медичний та інші згідно з організаційною структурою Служби безпеки України [...]»;

- необхідно внести зміни до частини 1 статті 15 цього нормативно-правового акту, виключити із його змісту фразу «боротьби з корупцією і організованою злочинною діяльністю», та сформулювати його зміст у наступному вигляді:

«Начальники підрозділів Центрального управління Служби безпеки України: контррозвідки, військової контррозвідки, контррозвідувального захисту інтересів держави у сфері інформаційної безпеки, захисту національної державності, інформаційно-аналітичного, оперативно-технічного, оперативного документування, слідчого, по роботі з особовим складом, інших підрозділів, визначених Президентом України, а також начальники регіональних органів - обласних управлінь Служби безпеки України призначаються на посади за поданням Голови Служби безпеки України та звільняються з посад Президентом України [...]»;

- необхідно внести зміни до пункту 11 частини 1 статті 25 цього нормативно-правового акту, виключити із його змісту фразу «боротьби з корупцією та організованою злочинною діяльністю», та сформулювати його зміст наступним чином:

«[...] 11) направляти військовослужбовців Служби безпеки України для роботи на штатних посадах в інших установах, підприємствах і організаціях на час виконання конкретних завдань в інтересах контррозвідки; в окремих випадках у порядку, визначеному колегією

Служби безпеки України, допускається направлення на роботу таких військовослужбовців в установи, підприємства і організації за ініціативою їх керівників [...].

Також необхідне внесення змін й до інших нормативно-правових актів, які врегульовують функціонування підрозділу по боротьбі з корупцією та організованою злочинною діяльністю Служби безпеки України, зокрема, Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18.02.1992 № 2135-XII [4], із змісту абзацу 3 частини 1 статті 5 якого необхідно виключити фразу «спеціальними підрозділами по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю», та сформулювати її зміст наступним чином:

«[...] Служби безпеки України - контррозвідкою, військовою контррозвідкою, захисту національної державності, оперативно-технічними спеціальними підрозділами, спеціальними підрозділами внутрішньої безпеки, оперативного документування, боротьби з тероризмом і захисту учасників кримінального судочинства та працівників правоохоронних органів; [...].»

Звертаючись до змісту Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30.06.1993 р. № 3341-XII [5], він першочергово потребує наступних змін:

- виключення зі змісту частини 2 статті 5 пункту «в» «в) спеціальні підрозділи по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Служби безпеки України»;

- виключення зі змісту абзацу 1 частини 2 статті 8 фрази «заступника Голови Служби безпеки України - керівника Головного управління по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Служби безпеки України» та формулювання її у наступному змісті:

«[...] 2. Координаційний комітет по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю створюється у складі Голови Служби безпеки України, Міністра внутрішніх справ України, першого заступника Міністра внутрішніх справ України - керівника Головного управління по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України, Голови Правління Національного банку України, Голови Державного комітету у справах охорони державного кордону України, Голови Державного митного комітету України, начальника Головного управління державної податкової служби України. До складу Координаційного комітету можуть входити керівники інших міністерств та відомств, які беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю [...].»

- виключення зі змісту даного нормативно-правового акту статей 10 «Спеціальні підрозділи по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю Служби безпеки України», 11 «Компетенція спеціальних підрозділів Служби безпеки України» та 12 «Права спеціальних підрозділів по боротьбі з організованою злочинністю Служби безпеки України та їх співробітників».

На нашу думку, скорочення кількості суб'єктів протидії корупції за рахунок підрозділу по боротьбі з корупцією і організованою злочинною діяльністю Служби безпеки України є важливим із огляду на те, що наявність у даного органу функцій, які належать й іншим органам, при чому спеціалізованим, ускладнює координацію їх діяльності. На практиці

це може створювати конфлікти між суб'єктами протидії корупції, наприклад як у випадку із справою заступника голови Офісу президента О. Ю. Татарова, та її переданням Офісом Генерального прокурора до Служби безпеки України. І при цьому, як свідчить законопроект №2090 [3], у вітчизняного законодавця наявне розуміння необхідності вирішення цієї проблеми.

Список використаних джерел:

1. Дем'янчук В. А. Шляхи удосконалення рівня взаємодії між суб'єктами запобігання та протидії корупції в Україні. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 1. С. 97-102
2. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. ст.382
3. Проект Закону про внесення змін до законодавчих актів щодо початку реформування системи спеціальних органів України: Проект Закону України №2090 від 09.09.2019. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66743 (дата звернення 02.11.2020 року)
4. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 22. ст.303
5. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 № 3341-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 35. ст.358